

Sygn. akt I UK 437/17

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 października 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 29 czerwca 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy J. K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 października 2016 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 31 sierpnia 2015 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach wobec braku wykazania co najmniej 15 lat takiej pracy.

Sąd Apelacyjny uznał, że przedstawione w sprawie dowody nie dają podstaw do ustalenia, jakoby wnioskodawca w okresie zatrudnienia w przedsiębiorstwie E. S.A. w P. od dnia 30 lipca 1982 r. do dnia 31 grudnia 2000 r. (16 lat, 5 miesięcy i 1 dzień) na stanowisku mechanika-kierowcy, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., zwane dalej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.) w dziale XIV, poz. 16, gdzie mowa jest o pracach wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych bądź też naprzemiennie z nimi prace wymienione w dziale VIII, poz. 2, czyli prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Z zebranego materiału dowodowego wynika bowiem, że skarżący jako mechanik - kierowca zasadniczo zajmował się wszelkimi naprawami ciężkiego sprzętu budowlanego i samochodów ciężarowych, które wykonywał zarówno we wgłębnych kanałach remontowych w hali warsztatowej, jak i z użyciem tzw. kanałów najazdowych na zewnątrz warsztatu, a także w terenie, na placach budów, w miejscu awarii sprzętu. Natomiast prace kierowcy powierzano mu w razie konieczności zastępstwa innych kierowców. Ponadto wykazanie co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach eliminuje praca wnioskodawcy za granicą od stycznia 1987 r. do października 1988 r. W konsekwencji wnioskodawca nie spełnił przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wymaganej do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, o której mowa w art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Wnioskodawca zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego oraz zaskarżonej decyzji w ten sposób, że przyznaje się skarżącemu prawo do wcześniejszej emerytury; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w innym składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw o uchylenie w całości również zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi w zmienionym składzie, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania sądowego za wszystkie instancje.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia: 1) art. 184, art. 32 w związku z art. 46 ustawy emerytalnej oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z wykazem A działu XIV poz. 16 punkt 1 i działu VII poz. 2 załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz.U. MBiPMB Nr 3, poz. 6), przez ich nie zastosowanie i nie przyznanie skarżącemu prawa do wcześniejszej emerytury; 2) art. 233 k.p.c., przez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że skarżący nie nabył prawa do wcześniejszej emerytury; 3) art. 381 k.p.c., art. 236 k.p.c. w związku z art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c., przez nierozpoznanie zawartych w apelacji wniosków o przeprowadzenie dowodu: - z fotografii obrazujących stan na 2016 r. kanałów remontowych znajdujących się w C. na terenie bazy transportowej E. na okoliczność wykazania, że skarżący wykonywał pracę również w kanałach znajdujących się na zewnątrz hali, - zaświadczenia z dnia 4 czerwca 1981 r. na okoliczność wykazania, że w trakcie pracy w ZSRR od kwietnia 1981 r. do maja 1982 r. jeździł on samochodem nie tylko po terenie bazy, ale również poza tym terenem, - karty informacyjnej leczenia szpitalnego świadka M. L. z dnia 6 lutego 2016 r. na okoliczność, że świadek ten doznał zawału mózgu i jego zdolność co do zapamiętywania i odtwarzania zdarzeń jest ograniczona, - skierowania do gabinetu higieny pracy z dnia 21 marca 1986 r. na okoliczność, że pracodawca skierował skarżącego na badania lekarskie w związku z zatrudnieniem w charakterze pracownika - mechanika pogotowia technicznego na budowie eksportowej w ZSRR; 4) art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji; 5) art. 382 k.p.c., przez orzeczenie na podstawie materiału zebranego tylko w postępowaniu w pierwszej instancji i pominięcie (nie rozpoznanie) w postępowaniu apelacyjnym wnioskowanego przez skarżącego dodatkowego materiału dowodowego; 6) art. 386 § 1 k.p.c., przez niezastosowanie i nie uwzględnienie apelacji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że jest ona oczywiście uzasadniona ze względu na kwalifikowaną postać naruszenia „art. 378 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. mająca charakter oczywisty i widoczny *prima facie*”. W ocenie skarżącego, każdy wniosek dowodowy wymaga rozpoznania, a w konsekwencji każde nierozpoznanie wniosku dowodowego jest uchybieniem procesowym. Zatem należy uznać, że zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe a przede wszystkim niesprawiedliwe. Ponadto Sąd Apelacyjny nie rozpoznając wniosków dowodowych zawartych w apelacji uniemożliwił skarżącemu zgłoszenia zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ponadto, stosownie do art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającego wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni

prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

W rozpoznawanej sprawie wnioszek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi, lecz o naruszenie kwalifikowane. O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r.,

I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie wówczas, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343 oraz z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzeczenia).

Takiego wyводу w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jednak brak, ponieważ skarżący nie wykazał sprzeczności wykładni lub stosowania wskazanych we wniosku przepisów art. 378 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., których naruszenie byłoby widoczne natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W konsekwencji należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał, aby zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju kwalifikowaną wadą prawną, która mogłaby być uznana za elementarną lub oczywistą, a która by uzasadniała twierdzenie o oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia wskazanych przepisów. Stwierdzenie takiego kwalifikowanego naruszenia wymagałoby poszukiwania w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, jak też ponownej weryfikacji i oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, co usuwa się spod weryfikacji kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i przekreśla tezę o rzekomo oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej.

Tylko dla porządku warto w tym miejscu nadmienić, że do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. Innymi słowy w zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji. Wobec powyższego, w postępowaniu kasacyjnym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może być uzasadniony, ponieważ dotyczy on kwestii oceny dowodów przez sądy *meriti*, a zatem nie może być podstawą zarzutu skargi kasacyjnej z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2014 r., I PK 309/13, LEX nr 1494015 oraz z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 393³ § 3 k.p.c.). W judykaturze dominuje także utrwalone stanowisko, że przeprowadzenie dowodu z naruszeniem art. 236 k.p.c. nie stanowi istotnego uchybienia procesowego, mogącego mieć wpływ na wynik sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 417/08, LEX nr 518078).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).